

ZO ŽIVOTA SPOLOČNOSTI

J. Michalík: **Nové názory na štatút a členenie rétskeho stupňa** (Bratislava 20. 3. 1980)

O réte ako najstaršom stupni triasovej periódy sa viedli stratigrafické spory už pred jeho definovaním (C. W. G ü m b e l 1861). Charakterizovali ho litologické znaky súvrství korelovaných výskytom faciálne závislého lastúrnika *Rhataricula contorta* (neskôr nahradeného vo funkcii indexnej fosílie vo svete sporadicky sa vyskytujúcim amonitom *Choristoceras marshi*, ktorý však má užšie stratigrafické rozpätie). Hranicu medzi rétom a podložným norikom sa doteraz nepodarilo presne a spoľahlivo stratigraficky definovať. Návrhy na riešenie tohto problému možno začleniť do štyroch alternatív: A. zahrnúť réť do jurskej periódy (už odmietnutý Leymerieho náhľad), B. zúžiť rozsah rétu na zónu *Choristoceras marshi* (stále menej prijímaný Mojsisovicsov názor), C. v súlade s pôvodnou definíciou včleniť do rétu najvyšší podstupeň (norikusevat — zónu *Rhabdoceras suessi*), D. zrušiť réť a začleniť ho do noriku ako podstupeň, resp. do sevatu ako jeho najvyššiu zónu (*Choristoceras marshi*).

Na poslednom zasadnutí v Mníchove odporučila Medzinárodná subkomisia pre triasovú stratigrafiu alternatívu C. Upozornila pritom na nevyhnutnosť používať termín réť iba v chronostratigrafickom význame, t. j. ako najvyšší stupeň triasu, a vylúčiť ho z použitia v litostratigrafickom zmysle (napr. „germánsky réť“ treba volať „vrchný keuper“ alebo „Rhaetkeuper“). Podobne u nás napr. „réť križňanského príkrovu“ je v skutočnosti súvrstvom (fatranské vrstvy). Na jasnú definíciu hraníc stupňa treba zintenzívniť multidisciplinárny výskum a medzinárodnú spoluprácu.

S. Ďurovič: **Polytypizmus a identifikácia vrstvovitých silikátov** (Bratislava 14. 2. 1980)

Polytypizmus ako špeciálny prípad polymorfizmu je schopnosť látky vytvárať dve alebo viac štruktúr, ktoré možno chápať ako zložené z vrstiev, pričom sa štruktúry od seba odlišujú iba spôsobom uloženia vrstiev. Príčinou polytypizmu je, že na naloženie istej vrstvy na predchádzajúcu je počas kryštalizácie viac geometricky, a teda aj energeticky, ekvivalentných možností. Výsledkom toho je prakticky zanedbateľný energetický rozdiel medzi jednotlivými polytypmi tej istej látky, a teda aj možnosť výskytu viacerých (periodických a neusporiadaných) polytypov v jedinej vzorke, ba dokonca aj v jednom „monokryštáli“. Klasickým predstaviteľom polytypizmu je SiC, z minerálov najmä kým ZnS a vrstvovité silikáty.

S ohľadom na to, čo sme uviedli, nemožno rtg fázovú analýzu vrstvovitých silikátov robiť iba pomocou bežných katalógov difrakčných údajov (ASTM). Je nevyhnutné využívať predpoveď štruktúr najpravdepodobnejších polytypov danej látky, počítačovú simuláciu ich difrakčných obrazov a porovnávať ich s experimentálnymi dátami. Teória OD štruktúr, ktorá je zovšeobecnením klasickej teórie symetrie kryštalických látok, poskytuje na tieto účely efektívny teoretický aparát.

Princípy identifikácie sa ilustrovali na príklade Mg vermikulitu.